

ЕНЕРГОІНФОР- МАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОСОБИСТОСТІ У КОНТЕКСТІ НООСФЕРОГЕНЕЗУ

Тетяна САЄНКО

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри екології,
Національний авіаційний університет,
м. Київ

© Саєнко Т., 2020

Ключові слова: педагогічна освіта; екологічна освіта; Педагогічна конституція Європи; кодекс нової цивілізації; ноосферне виховання; ноосферогенез; енергоінформаційний потенціал особистості; оздоровлення; омолодження.

У статті розглянуто психолого-педагогічні засоби формування власної стратегії розвитку людини XXI ст. у перехідних умовах суспільства, якому характерні визнання життя, здоров'я людини, екологічних благ пріоритетними загальнолюдськими цінностями. Збереження останніх можливе за умов переходу до нової, ноосферної системи освіти і виховання.

Схарактеризовано сучасні наукові підходи до світорозуміння, відповідно до яких особистість має бути обізнаною у своїй ролі на планеті, мати уяву про закономірності та енергетичні потоки, що діють в організмі, для свідомого управління ними з метою оздоровлення й подовження терміну жит-

тя. Визначено моральні принципи і фактори екологічної культури, які складають внутрішню основу екологічної безпеки, ноосферогенезу, загалом сталого ноосферного розвитку. Запропоновано алгоритм зміни старої моделі поведінки для усвідомлення нової, що містить особисту доброчесність, порядність, самоконтроль.

Застосовано методи системно-структурного моделювання та еніологічного діагностування ефективності самоорганізації людини, використання нею тонких енергій для власного гармонійного розвитку, розкриття духовності в інтерпретації світу, його викликів. Наголошено, що світогляд відображає ступінь нашої адекватності навколишній дійсності, а вона на сьогодні стрімко деградує і є показником неадекватного світобачення, зниження морально-етичного потенціалу, зникнення понять честі, совісті, відповідальності, послаблення впливу освіти, науки, культури.

Експериментально доведено доцільність трансформації системи виховання, освіти, мислення людей, особливо молоді, на випередження та передбачення майбутнього; підтверджена роль екологічної освіти, ноо-

сферного виховання задля свідомого виконання положень Кодексу нової цивілізації, Педагогічної конституції Європи, де необхідні усвідомлення екології душі, внутрішнього світу людини, духовної сфери загалом.

Постановка проблеми та її актуальність. Ноосфера, за В. Вернадським, потребує ноосферної науки і ноосферної освіти. Що це означає? Ноосферною, тобто енергоінформаційною, є кожна система: атом, людина, екосистема, біосфера, планета, галактика. Кожний об'єкт – це симбіоз речовинний, енергетичний, інформаційний, і в процесі вивчення об'єкта останні дві складові являють глибинний – квантовий аспект світу або небуття. На такому розумінні ґрунтуються нині практичні кроки переходу від видимого (проявного) світу до невидимого, що становить, на думку багатьох дослідників, основну частину Всесвіту [2:1, с. 272]. Сьогодні не можна не помічати фактів, подій, ситуацій, які наука не зможе пояснити: телекінез, передача думок на відстані, інтуїтивне передбачення, відкриття [7, с. 120]. Через нездатність пояснити, наука просто «не помічає» ці речі.

Знання про навколишній світ були потрібні для адаптації та перетворення природного середовища в інтересах людини, для олюднення природи й переформатування її у штучне середовище, що утворило таку ж штучну технократичну свідомість [2: 2, с. 131]. Але в усі віки людина не полишала спроб формування гуманістичного світогляду, де відбивалось її сакральне ставлення до природи, суспільства, духовних цінностей, діяльності, тобто до всього світу загалом [4, с. 10].

Сьогоднішня екологічна криза – забруднення планети, нестримне використання її ресурсів, егоїстичне збагачення – є результатом і наслідком моральної, світоглядної, культурної деградації суспільства, де освіта втратила визначальну роль у подоланні вказаних вище причин. Тому є нагальна потреба в напрацюванні знань,

умінь, навичок, зрештою, компетентностей для спрямованості в екологічне й ноосферне майбутнє з відповідною екологічною етикою, ноосферними мисленням і свідомістю [5, с. 108].

Для виживання в нинішню епоху змін людство повинно очистити світогляд від застарілих понять, розширити методологічні й теоретичні основи науки, зняти бар'єри між «живим» та «неживим», зрозуміти: навколо нас усе живе і володіє певним ступенем свідомості. Варто позбутись старих догм, тверджень, примітивних уявлень та відновлювати й розвивати екстрасенсорні здібності людей, навчитись розуміти дітей «індиго», виховувати життєву активність, бажання постійно вчитись і бути самодостатнім.

Мета та завдання дослідження полягають у розробці й адаптації до нинішніх умов психолого-педагогічних засад екологічної безпеки, освіти, культури, переходу до ноосферної системи освіти і виховання, що ґрунтуються на нових наукових досягненнях, теоріях, фактах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність застосованого нами системно-структурного підходу полягає у врахуванні не тільки об'єкта вивчення, а й зовнішнього середовища та самого спостерігача. Ці компоненти розглядаються як системи, що впливають одна на одну [2:1, с. 513], і на фізичному рівні є полівихорами, що формуються як низькочастотними, так і високочастотними потоками хвиль, тобто з урахуванням нових наукових підходів майбутній світоглядний комплекс покоління XXI ст. має містити розширені знання про Всесвіт, Людину, її функцію на планеті та стан спільного нашого дому – планети [2: 1, с. 272]:

- пустоти не існує, є середовище світу: різнорідне, плинне, свідоме, змінне за властивостями, станами відповідно до Закону Змін, що функціонує від початкового стану до кінцевого і в зворотному напрямку, але зі зміщеннями в параметрах на кожному кроці цих змін;

- змінність середовища утворює мережу різнорідних стільників (клітин) із чотирма універсальними матрицями розвитку, а в них – три типи рухів: хаотичне, ламінарне, вихрове та три види структурних станів середовища: Хаос, Квантова реальність (Абсолют), Всесвіти/Універсуми – полівихори в системі «імпульс-відгук» середовища світу;

- кожний полівихор/система має генеруючий центр, який генерує Універсальний Алгоритм розвитку, тобто Творця системи; потоки хвиль/вібрацій енергій від нього різної частоти, амплітуди, фази. Вісь полівихору/системи проявляє себе як його усвідомлення – керуючий елемент системи, що поділяється за інтенсивністю й частотністю потоків на три блоки: підсвідомість, свідомість, надсвідомість – залежно від положення на вісі «точки зборки уваги»;

- кожний стільник/клітинка середовища світу проходить три стадії розвитку, аналогічні еволюції організму: початкова, з ламінарним типом змін, названа квантовою реальністю, де з'являється енергетичний імпульс зародження, що приходить із сусіднього стільника/клітинки після закінчення ним циклу існування; зріла стадія, з турбулентно-вихровим типом змін, названа Всесвітом; та кінцева стадія – вибух, розпад вихрових структур Всесвіту (смерть), перехід у стан Хаосу. Цикл має вигляд стрічки Мебіуса, що задає прямий і зворотний зв'язки;

- у кожному стільнику/клітині середовища світу формується чотири види універсальних еволюційних матриць: елементарно-атомарна, планетарно-зіркова, вірусно-гуманоїдна і галактико-вселенська. Їх зародок (Я-початкове) виникає у Квантовій реальності, а зрілі форми існують на стадії Всесвіту;

- полівихрова система «імпульс-відгук» Всесвіту під дією обертання, що виникає через різнорідність потоків, розширюється на 12 рівнів організації полівихорового середовища, які можна назвати матерією (поле + речовина); 12 рівнів, своєю чергою, поділяються на два великі блоки: високочастотну польову Голографічну реальність – субстрат для гуманоїдних душ і місць їх перебування (тонкий світ), і низькочастотну Речовинну реальність стоячих хвиль – субстрат і місце перебування планетно-зіркових тіл з атомарного рівня;

- гуманоїди (Я-духовні), які виникли в Голографічній реальності, утворюють свої «душі» – астрально-ментально-духовні комплекси, що спускаються на планету, у Речовинну реальність, утілюючись у зародки відповідного тіла. Саме гуманоїди дають можливість планеті перейти у стан зірки; через перетворення біотіла, «душа» формує людину, наділяючи її Розумом – здатністю усвідомлювати, оцінювати і планувати свої дії, конструювати майбутнє. Людина – частинка Бога, вища еволюційна сходинка й маленька зірка.

У космічному циклі розвитку і трансформації «душа» людини проходить шість планетарних циклів існування, а в них – ряд реінкарнаційних утілень у нові біотіла після їх смерті. В інволюційному русі «душа» розвтілюється, Я-духовне перетворюється знову на Я-початкове, щоб розпочати новий цикл свого космічного існування [2: 2, с. 39–61].

Еніологія – наука, яка вивчає обмін інформацією між матеріальними об'єктами та тонким світом; її предметом є взаємодії, що розкривають зв'язки Всесвіту, Землі, людини, суспільства з позицій інформаційного середовища та взаємопереходів різних складних систем. Вона базується на синергетичному розумінні цілісності між енергією і взаємодією у поєднанні з новим розумінням вакууму і матерії, принципово іншим уявленням про свідомість та прояви життя. Одним з її методів є лабораторні дослідження за допомогою біолокації [1, с. 9].

Виклад основного матеріалу. Завданням кожної особистості на сучасному етапі є формування самого себе у світлі нової наукової парадигми, нового світобачення, світогляду, оскільки екологічна безпека самої людини залежить від адекватного відображення дійсності, нашого знання про неї. Сьогоднішня академічна наука, без перебільшення, серйозно хвора, оскільки саме вона створила потужний науково-технічний потенціал, що зруйнував природу планети, примножив і поширив екологічні проблеми. Їй характерні догматизм, консерватизм, зацикленість на речовинно-структурному рівні організації матерії. Для науки, як інтелектуального органу суспільства, має бути властива основна її функція – передбачення й управління майбутнім.

Людина виворила нинішній небезпечний світ і повинна спокутувати помилки, змінюючи свідомість, розуміючи присутність і перевагу невидимого: моралі, відповідальності, духовності, обмеження споживацтва, що підтверджується сучасними теоретичними розробками, емпіричними дослідженнями, проявами природи, особливо на рівні біоти: зникнення видів, розвиток нових хвороб, структурні зміни довкілля. Людина застосовує агресивні технології, дії, порушує закони природи, чим фактично руйнує себе саму. Планета змушена захищатись, підвищуючи власні вібрації, тому в найближчі роки вони зростатимуть. Якому людство бажає зберегти життя собі і нащадкам, то має підвищувати власні вібрації, що близькі до вібрацій планети Земля [2: 2, с. 210].

Жити означає щасливо перебувати в багатому можливостями світі. Правильний науковий світогляд відображає ступінь адекватності навколишній реальності, а це – здоров'я особисте і всього суспільства, тому кожний має стати режисером, творцем власного життя, своєї долі, займатись науковою життєтворчістю, плануванням тривалості буття.

З великої кількості опрацьованих джерел пропонується Кодекс нової прийдеш-

ньої цивілізації [3, с. 581] в авторській редакції:

1. Осягнення/усвідомлення самого себе, своєї структури, сенсу власного життя на планеті.

2. Осягнення/усвідомлення зв'язку з батьками, родом/пращурами, усім людством, планетою, Всесвітом.

3. Осягнення/усвідомлення зв'язку з Первинним середовищем світу (пробудження).

4. Осягнення/усвідомлення зв'язку з генетом і Універсальним Алгоритмом Розвитку, який сприймається як Бог (просвітлення).

5. Осягнення/усвідомлення зв'язку з Вічністю і Нескінченністю; розуміння, що світ ніхто не творив, він існує як вічний двигун, у колообігу власних форм, а людина – вічний елемент, «зерно» для цих форм.

Виділяють такі стадії психоенергетичного стану людини в її еволюційному розвитку [2: 2, с. 207]:

1. Стан «тваринного», коли свідомість переживає тваринні інстинкти і «злита» з фізичним тілом.

2. Стан «дикуна», коли свідомість сприймає інших людей як частину природного середовища, а свідомість «злита» не лише з власним тілом, а й довкіллям.

3. Стан Его-1, коли сучасна людина поєднана не лише з тілом, а й соціальним середовищем, а її свідомість частково спрямована в сторону божественної присутності і практично відірвана від природного середовища.

4. Стан Его-2, згармонізована свідомість між тілом, соціумом, природою і божественною присутністю; визначають сім якостей такої особистості: прагнення до розвитку, самоповага, відповідальність за слова, діяльність, витримка, мужність, повага до інших, емпатія.

5. Стан екстазу істинно Просвітленого, коли свідомість повністю сконцентрована на божественній присутності, на його Світлі, Любові, а соціальний рівень і стан тіла не відіграють ніякої ролі.

6. Стан Пробудженого, коли свідомість сконцентрована не лише на тілі, соціумі,

природному і техногенному середовищах, божественній присутності, а й на Вічності, на Первинному середовищі (нірвані, яка генерує спокій), де знаходиться наше Я-первинне. Цей стан особливо бажаний для соціуму на відміну від стану Просвітленого, коли людина не може адаптуватися до життя в суспільстві.

Кожна людина здатна вибрати власний шлях саморозвитку, враховуючи свідчення, побажання заслужених, поважних особистостей, скажімо Матері Терези [6, с. 16]:

Життя – це можливість. Скористайся нею.

Життя – це краса. Захоплюйся нею.

Життя – це мрія. Здійсни її!

Життя – це виклик. Прийми його.

Життя – це борг твій насущний. Виконай його.

Життя – це гра. Стань гравцем!

Життя – це багатство. Не розтринькай його.

Життя – це надбання. Бережи його.

Життя – це любов. Насолодись нею сповна!

Життя – це таємниця. Пізнай її.

Життя – це юдоль лих. Переможи усе!

Життя – це пісня. Співай її до кінця.

Життя – це боротьба. Стань борцем!

Життя – безодня невідомого. Ступи у неї, не лякаючись.

Життя – це удача. Шукай цю мить!

Життя таке прекрасне – не згуби його!

Це твоє життя. Борись за нього!

Світ – це хвильове середовище, тому «як аукнеться, так відгукнеться», – давня, прописна істина. Дія (відгук) може бути відтермінована, але не скасована. Світ справедливий, тому основа всіх відносин – повага, що є визнанням прав і свобод іншого, але не дозволяє іншому їх порушувати! Виходить, кожна людина повинна бути режисером і творцем свого життя, своєї долі, постійно займатись власною життєтворчістю. Формування долі передбачає врахування таких принципів [1, с. 17; 3, с. 586]: усі об'єкти і стани світу є хвильовими коли-

ваннями з певними візерунками (патернами); у світі все можливо і немає нічого неможливого для людини; треба бути готовим до любої несподіванки.

Особистий намір утворює відповідний патерн (карму) та напрям руху життя; для цього необхідно усвідомити своє призначення на планеті: для чого й чому живеш? Надалі варто ставити перед собою довготермінові й поточні цілі, що сприяють виконанню твого призначення, причому мають бути чіткі формулювання, записи, ранжування за термінами виконання. Поступово треба нарощувати потужність і значущість цілі, не стрибати в різні боки, концентруватись, наполегливо вдосконалюватись, а саме: підключати волю, характер, виступати квалем власної долі, формувати події, стати драматургом, режисером, актором і глядачем особистої життєвої п'єси.

Технологію дії рекомендується виконувати тільки в позитивному напрямі, спокійно, але з прискоренням, нарощуючи потугу до кінця, до результату, як би не перешкождали, протистояли, гнучко змінюючи хід дії; допомагаючи іншим, якщо просять, дякуючи за допомогу, якщо допомагають; очищаючи й налаштовуючи на мету тіло, душу, дух, тобто концентруючи на ній рухову, емоційну, ментальну енергію; нарощуючи інтелектуальну волю, «промінь уваги», підсилюючи зв'язок зі своїм «Я»; знижуючи енергоінформаційний шум (внутрішній діалог), виключаючи його шляхом «погляду й уваги назад», зменшуючи власні енерговитрати, позбавляючись «жалості до себе», відчуття особистої важливості та страху смерті.

Результат оцінюється твоєю слабкою ланкою: якістю, потужністю, організованістю власних зусиль і розраховується множиною всіх елементів у частках одиниці чи відсотках. Рекомендується вести щоденник, де заповнювати таблицю відповідних вимірювань, аналізувати їх за певний проміжок часу, підсилюючи слабкі елементи до необхідних показників рекомендова-

ними вправами. Треба пам'ятати, що суспільство – це ярмарок, де ми та інші шукаємо вигоду; уміло використовувати поради людей, які добре знаються на правилах сучасного соціуму, детально описаних у різних джерелах.

У відповідності до структурно-функціональної моделі якість і тривалість будь-якої системи, зокрема здоров'я та довголіття, можна представити вісьмома (8) факторами: 7 внутрішніх і 1 зовнішній [3, с. 357], що діють на систему. Коли ми послаблюємо дію деструктивних факторів, скажімо, зашлакованість, дискомфорт, погіршення регуляції організму та згармонізуємо її структуру, надходження і якість ресурсів, а перетворення останніх узгодимо з ритмами зовнішнього середовища, то людина, як система, може функціонувати необмежено довго.

Кожний фактор, при детальному розгляді моделі, розкладається знову на 7+1 параметрів і так далі. Найбільше розроблено засобів дії на фізичне тіло, менше – на енергетичну його складову і ще менше – на інформаційну. Додамо, що темп старіння для цих складових різниться: для фізичного тіла – це десятки і навіть сотні років; для енергетичного – сотні і тисячі, а для інформаційного – сотні тисяч і більше років. Тобто поле діяльності на ниві збільшення тривалості життя є і, насамперед, воно пов'язане із самовдосконаленням, самовідновленням, досягненням гармонії функціонування всіх складових системи, а головне – зі зміною ідеології і методології життя. Потреба в курсах еніології людини давно на часі, що зазначалося на науково-методичних семінарах кафедри екології НАУ.

Самовдосконаленню активно допоможуть такі знання, уміння, навички [3, с. 109]:

- цінуй життя, радій йому, поважай свою планету і пам'ятай, що все взаємопов'язано в цьому світі (перший екологічний принцип Баррі Коммонера);

- завжди будь самим собою; нічого не бійся, не жалій себе, а перш ніж сказати/зробити, подумай;

- не кажи неправду та не втрачай відчуття власної гідності; за все отримаєш по заслугі: хвильовий Закон відплати/справедливості незмінно діє;

- тренуй наполегливість, силу волі, характер для досягнення своєї мети;

- правильно вибирай майбутню професію, що є запорукою успіху; старайся, щоб робота викликала задоволення й була твоїм хобі;

- вибирай дружину/чоловіка як споріднену душу; це основа довготривалого щастя й буття;

- для духовного й емоційного збагачення цікався мистецтвом, культурою, що збільшує твою енергоінформаційну складову;

- постійно тренуй фізичне тіло, турбуйся про здоров'я, накопичуй знання; розвивай уміння, навички; плекай інтуїцію, пам'ять, усвідомлюй творене тобою;

- правильно, красиво говори; раціонально витрачай гроші, речі, продукти харчування, постійно учись у життя, адаптуйся в соціумі;

- створюй умови для відчуття задоволення процесом життя;

- головний учитель знаходиться у нас самих; щоб отримати правильну відповідь, задавай максимально повне запитання: для чого, де, коли, для кого, звідки, як, чим, кому вигідно?

- основний інструмент психотехнік – ментально-словесна настанова: обґрунтування мети, завдань; фокусування «променя уваги»; творення уявою динамічного образу; формування стану енерго-медитаційного трансу; усвідомлення енергетики ритму дихання.

Проведення науково-методичних семінарів за тематикою ноосферного способу життя засвідчило позитивні зрушення і зміни у психо-емоційних станах учасників, вимірюваних відповідно до методики еніологічної діагностики: вони продемонстрували збільшення енергетичного потенціалу присутніх розкриттям енергетичної (польової) та посиленням інформаційної складових людського каркасу, стверджую-

чи тезу, що ми всі є «хвилі в океані людства», тісно пов'язані один з одним в єдиній енерго-інформаційній структурі. Матеріали лекцій сприяли зростанню екологічної компетентності учасників, зокрема збільшенню знань та навичок ноосферної освіти, активізації екологічного мислення, етики, обізнанності з питань екологічної безпеки та культури.

Важливо додати, що попереду ознайомлення з методикою свідомого енергетичного дихання, яке відіграє величезну роль у збереженні здоров'я і довголіття кожної особистості.

Підсумовуючи, можна зазначити, що мета, воля, навички біоенергетики, екстрасенсорних здібностей, спілкування та управління людьми допоможуть вижити людині в будь-якій ситуації, у кожному зі світів багатовимірного Всесвіту. Для аналізу проблеми необхідно: зібрати і вивчити факти, дослідити причини явища, прийняти те, що відбувається, зрозуміти його сенс, заглянути в себе самого, прийняти рішення, скласти план дій, дивитись у майбутнє з оптимізмом, учитись прощати, бути вдячним світу, відчувати радість від того, що живеш [3, с. 128].

Наше майбутнє залежить від поставлених цілей, а поведінка тих, хто не ставить їх, залежатиме від стереотипів, закріплених на генному рівні, типу «Дитина», «Батько», «Дорослий» тощо. Виділяють три види основних стереотипів: соціальні, рольові, виробничі. Такі моделі поведінки обумовлені комплексом уяв про себе та усталених дій у соціумі. Вони проявляються у голосі, міміці, жестах, позах, словах, діях людини. Для зміни старої моделі поведінки необхідно усвідомити проблему, знайти причину її появи, прийняти рішення, засвоїти нову модель, що повинна містити особисту чесність, відповідальність, самоконтроль. При цьому варто уникати впливу психовірусів, типу негативних емоцій та програм.

Г. Сковорода писав: «Учитель і лікар не є учителем і лікарем, а тільки служителем Природи, єдиної, справжньої лікарки

і вчительки. ...Суспільні нещастя постають із того, що люди беруться не за своє діло». Філософ з обуренням відкидав плутократичне розуміння праці, як засобу нагромадження багатства [8, с.192].

Головною умовою нинішньої екологічної безпеки суспільства та кожної ноосферної особистості є гармонія та міра взаємодії у всьому і з усіма. Вона була характерна сильним, обдарованим людям, зокрема талановитому, унікальному українському поетові Олегу Ольжичу, який тонко відчував динаміку космічних джерел творчості [8, с. 353]:

Ось сходить, виростає, розцвіта

Благословеніє не форми, суті.

Одвага. Непохитність. Чистота.

Милуйтесь, беріть і будьте, будьте!

Висновки. Отже, необхідність, важливість формування ноосферного способу життя сучасної особистості у швидкоплинну епоху змін полягає у спрямованому русі в майбутнє, служінні іншим передаванням енергії від Творця і самих себе людям, усім живим істотам. Ми створені як вічні елементи Універсуму для обов'язку, виконання якого є величною метою Людини. Успіх, задоволення, щастя, радість, здоров'я, тривалість життя залежать тільки від нас самих, а людина – творець і конструктор своєї долі. Вона відповідальна за власне буття, вибір його напрямку, який варто співвідносити з розсудливістю, але відповідальність і контроль за кожний крок не перекаладати на інших. Важкі обставини тільки загартовують, концентрують увагу, а сутність людини залишається у творенні за високими мірками, стандартами, зразками.

Визначено моральні принципи і фактори екологічної культури, що становлять основу екологічної безпеки, ноосферогенезу, загалом, сталого ноосферного розвитку суспільства. Запропоновано алгоритм зміни старої моделі поведінки та усвідомлення нової. Експериментально доведено доцільність трансформації системи освіти в часи змін, техногенних катастроф і геоло-

гічних катаклізмів; підтверджено значення ноосферного виховання задля свідомого виконання Кодексу нової цивілізації.

У сучасних складних умовах буття варто приділяти увагу знанням, що нарощують компетентності для майбутнього,

збільшують обсяг енерго-інформаційного каркасу людської системи та дозволяють управляти нею для покращення самопочуття, подовження життя, реалізації творчого потенціалу і особистого призначення.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Бугаев А. Ф.** Психофизика человека: практическое руководство по самореализации. Москва: УРСС, 2016. 336 с.
2. **Бугаев А. Ф., Рудько Г. И., Белявский Г. А., Яцишин А. В.** Экологическая безопасность человека во Вселенной: ресурсно-энергoinформационный аспект: в 2 т. Киев; Черновцы: Букрек, 2018. Т. 1. 543 с.; т. 2. 447 с.
3. **Бугаев А. Ф.** Кодекс новой цивилизации: основы экологической безопасности. Киев: Изд-во «СПД Павленко», 2020. 624 с.
4. **Булгакова Н.Б., Рахманов В. О.** Методика викладання у вищій школі. Київ: НАУ, 2012. 203 с.
5. **Saienko T. V.** Ecological Rebirth of Personality. Суспільство, довкілля і зміна клімату: матеріали 3-ої Молодіжної наук. конф. НАУКМА, Київ, 22–23 березня 2019 р.: зб. доп. Київ: Логос, 2019. С. 108–110.
6. **Слэй Дж.** Жизненные кризисы. Двенадцать шагов к их преодолению. Киев: НАИРИ, 2019. 111 с.
7. **Тесла Никола.** Мої винаходи. Автобіографія / пер. з англ. О. Гордичук. Львів: Вид-во Старого Лева, 2018. 132 с.
8. **Шаян В.** Віра предків наших. Філософські та літературознавчі праці. Т. 2 / упоряд., підгот. до друку, коментарі та заг. ред. проф. Г. Лозко. Київ: ФОР Стебеляк О.М., Часопис «Сварог», 2019. 400 с. (Серія «Пам'ятки релігійної думки України-Руси»).

REFERENCES

1. **Bugayev, A. F.** (2016). Psichofisika cheloveka: Prakticheskoye rukovodstvo po samorealizazii [Human Psychophysics: Practical Guide to Self-Realization]. Moscow: URSS. 336 p. [in Russian]
2. **Bugayev, A. F., Rudko, G. I., Belyavsky, G. A. & Yatsishin, A. V.** (2018). Ekologicheskaya bezopasnost cheloveka vo Vselennoy: Resursno-energoinformacionniy aspect: v 2 tomach. [Human Ecological Safety in the Universe: Resource-Energy Aspect. In 2 volumes]. Kyiv; Chernivtsi: Bukrek. Vol. 1. 543 p.; vol. 2. 447 p. [in Russian]
3. **Bugayev, A. F.** (2020). Kodeks novoy zivilisazii: osnovi ekologicheskoy bezopasnosti [The New Civilization Code: The Basics of Environmental Security]. Kyiv: Vidavnitstvo «SPD Pavlenko». 624 p. [in Russian]
4. **Bulgakova, N. B. & Rachmanov, V. O.** (2012). Metodyka vykladannya u vyshchih shkoli [Methods of teaching in high school]. Kyiv: NAU. 203 p. [in Ukrainian]
5. **Saienko, T. V.** (2019). Ecological Rebirth of Personality. Society, Environment and Climate Change: Proceedings of the 3rd Youth Science. Conf. NaUKMA, Kyiv, March 22-23, 2019: Coll. rep. Kyiv: Logos. P. 108–110. [in English]
6. **Slay, J.** (2008). Jiznenniye krizisi. 12 shagov k ich preodoleniyu [Life crises. Twelve steps to overcome them]. Kyiv: NAIRI. 111 p. [in Russian]
7. **Tesla, Nikolas.** Moi vinachodi. Avtobiografiya. (2018) [Tesla Nicholas. My Inventions. Autobiography / Translated from English O. Gordynchuk]. Lviv: Vidavnitstvo Starogo Leva. 132 p. [in Ukrainian]
8. **Shayan, V.** (2019). Vira predkiv nashich. Filosofski ta literaturni prazi. Tom 2 [Faith of our ancestors. Philosophical and literary studies. Vol. 2]. Kyiv: FOP Stebelyak O.M., Svarog Magazine. 400 p. [in Ukrainian]